

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU – 4101-015-04/2014

P/14/047

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/047 – Wykorzystanie przez samorządy powiatowe środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	Jerzy Łukaszuk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90135 z dnia 16 lipca 2014 r. Dariusz Barej, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90143 z dnia 30 lipca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2, 156-157)
Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim, 22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Lwowska 68, zwany dalej „PCPR” lub „Centrum”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Kyć, Dyrektor. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ wykorzystanie przez PCPR w Tomaszowie Lubelskim środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: „PFRON” lub „Fundusz”) w latach 2011-2013.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych² opracowano „Program Integracji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Tomaszowskim na lata 2011-2015”. Rzetelnie ustalano zapotrzebowanie na poszczególne rodzaje pomocy - w oparciu o składane wnioski, a także coroczną analizę potrzeb przeprowadzaną wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy i Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych. W zakresie nadzoru nad wydatkowaniem środków PFRON stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- nieprzeprowadzeniu kontroli w Warsztatach Terapii Zajęciowej (dalej: „WTZ”) w Grabowicy w roku 2011 oraz w Muratynie w roku 2013, pomimo obowiązku przeprowadzania kontroli warsztatów co najmniej raz w roku, wynikającego z art. 10b ust. 6a ustawy o rehabilitacji;
- niezawarcie w umowach o dofinansowanie ze środków PFRON: likwidacji barier architektonicznych oraz sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych zapisu dotyczącego warunków i terminu wypowiedzenia umowy, wymaganego przez § 14 ust. 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych³.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm., dalej: „ustawa o rehabilitacji”.

³ Dz. U. z 2013 r. poz. 1190 ze zm.; dalej: „rozporządzenie w sprawie zadań powiatu”.

Nieprawidłowości te nie miały zasadniczego wpływu na prawidłowość wykorzystania środków Funduszu oraz nie spowodowały obniżenia oceny ogólnej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ustalanie zapotrzebowania na poszczególne formy pomocy oraz dostosowanie zakresu realizowanych zadań do zidentyfikowanych potrzeb

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą obowiązywał „Program Integracji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Tomaszowskim na lata 2011-2015” (dalej: „Program”) opracowany przez PCPR i przyjęty do realizacji uchwałą nr VI/45/2011 Rady Powiatu Tomaszowskiego w dniu 5.04.2011 r.

Program nie określał hierarchii ważności problemów i zadań realizowanych przez PCPR, wynikających z art. 35a ustawy o rehabilitacji. Program zawierał cele⁴, planowane działania oraz zakładał monitorowanie i coroczną ocenę jego realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 6-16)

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że Program jest dokumentem otwartym w którym wszystkie zadania realizowane przez różne podmioty (PCPR, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, samorządy, zakłady opieki zdrowotnej, poradnie i inne wymienione w Programie) mają równie ważny status i nie można określać hierarchii ich ważności.

W sprawie różnic w wysokości finansowania poszczególnych zadań wynikających z art. 35a ust. 1 ustawy, Dyrektor PCPR wyjaśniła, że zależą one od środków finansowych otrzymywanych zgodnie z algorytmem z PFRON oraz ze zgłaszanego przez osoby niepełnosprawne zapotrzebowania.

(dowód: akta kontroli str. 190-194)

1.2. Podstawową metodą oceny potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie wsparcia udzielanego ze środków PFRON, były wnioski składane w siedzibie Centrum, ponadto uwzględniano również niezrealizowane wnioski z lat ubiegłych oraz możliwości finansowe w danym roku budżetowym.

Analiza potrzeb przeprowadzana była corocznie przez Dyrektora Centrum, Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy, przy udziale organu opiniodawczo-doradczego utworzonego na podstawie art. 44b ustawy o rehabilitacji, tj. Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych⁵, w skład której wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych⁶.

Na przykład w roku 2013 środki finansowe na rehabilitację społeczną realizowaną przez PCPR podzielono w sposób następujący⁷:

⁴ Aktywizacja społeczna, zdrowotna i edukacyjna, upowszechnianie pracy socjalnej.

⁵ Zarządzenie nr 24/07 Starosty Tomaszowskiego z dnia 10.10.2007 r. w sprawie powołania Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Tomaszowie Lubelskim (kadencja 2007-2011), zarządzenie nr 6 Starosty Tomaszowskiego z dnia 16.01.2012 r. w sprawie powołania Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Tomaszowie Lubelskim (kadencja 2012-2016).

⁶ Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Otwarta Dłoń” w Muratynie, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Narządu Ruchu „Promyk” w Tomaszowie Lubelskim, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim, Polski Związek Niewidomych Koło Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim.

⁷ Według „Sprawozdania z posiedzenia Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Tomaszowie Lubelskim” z dnia 11.03.2013 r.

- 1) zrezygnowano z realizacji zadania „Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych” w związku z niewystarczającymi środkami finansowymi, które przeznaczono na zadanie „Dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego”,
- 2) zmniejszono środki w zadaniu „Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych” z proponowanej przez PCPR kwoty 200.000 zł na 100.000 zł, a kwotę 100.000 zł przeznaczono na rehabilitację zawodową realizowaną przez Powiatowy Urząd Pracy (dalej: „PUP”),
- 3) zmniejszono środki w zadaniu „Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się” z proponowanej przez PCPR kwoty 150.000 zł do 100.000 zł, a kwotę 50.000 zł przeznaczono na rehabilitację zawodową realizowaną przez PUP,
- 4) zmniejszono środki na zadanie „Dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych” z kwoty 250.000 zł na kwotę 168.175 zł, różnicę przeznaczono na rehabilitację zawodową realizowaną przez PUP.

Centrum dysponowało informacjami o liczbie osób niepełnosprawnych w powiecie tomaszowskim⁸ w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego (ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2011 r.). Przy ustalaniu zapotrzebowania na pomoc dla osób niepełnosprawnych PCPR brało pod uwagę wymienione dane statystyczne.

(dowód: akta kontroli str. 192-193, 208-223, 234-238, 239)

1.3. Na podstawie rocznych sprawozdań z działalności PCPR ustalono, że w latach 2011-2013 do Centrum złożono 2.808 wniosków z czego rozpatrzono pozytywnie 2.150 wniosków (76,6%). Stopień realizacji wniosków w latach 2011 – 2013 przedstawiał się następująco:

- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych - złożono 750 wniosków, zrealizowano 470 wniosków (62,7%) na kwotę 386.606 zł,
- dofinansowanie likwidacji barier – złożono 324 wniosków, zrealizowano 254 (78,4%) na kwotę 754.952 zł,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze - złożono 1.713 wniosków, zrealizowano 1.416 (82,7%) na kwotę 754.183 zł,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych – złożono 21 wniosków, zrealizowano 10 (47,6%) na kwotę 26.766 zł.

Przyczyną niezrealizowania części wniosków, były niewystarczające środki finansowe.

(dowód: akta kontroli str. 224-227, 228-233)

1.4. Podział środków finansowych PFRON dokonywany był przez Radę Powiatu, natomiast projekty podziału składały PCPR i PUP przy współudziale Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Podziału środków dokonywano biorąc pod uwagę potrzeby środowiska osób niepełnosprawnych oraz wysokość dostępnych środków finansowych.

W 2011 oraz 2013 roku pomimo złożonych wniosków (trzech w 2011 r. oraz 11 w 2013 r.) na zadanie „Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki” (art. 35a ust.1 pkt 7 lit. b ustawy o rehabilitacji), w związku z niewystarczającymi środkami finansowymi - zrezygnowano z tego zadania, na rzecz „Dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze” (art. 35a ust.1 pkt 7 lit. c - osoby indywidualne).

⁸ Łącznie 12.094 osoby, z czego niepełnosprawne prawnie (z orzeczeniami o niepełnosprawności) 7.769 osób i 4.325 niesprawnych biologicznie.

W latach 2011 - 2013 zwrócono łącznie 3.100 zł⁹ niewykorzystanych środków na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej. Przypadki zwrotu środków dotyczyły: rezygnacji przez osoby niepełnosprawne z przyznanego dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych lub ich skracania, ostatecznego rozliczenia przyznanego dofinansowania likwidacji barier architektonicznych i wypłaty środków niższych niż przyznane dofinansowanie.

(dowód: akta kontroli str. 193, 208-227, 234-238)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Stosowane metody pomiaru efektywności wykorzystania środków i zaspokojenia potrzeb beneficjentów

Opis stanu
faktycznego

2.1. Coroczny podział środków pochodzących z PFRON, poprzedzony był analizą potrzeb bieżących i zrealizowanych w poprzednich latach, wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy i Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych. Niezbędne do opracowania diagnozy, dane statystyczne na temat osób niepełnosprawnych w powiecie tomaszowskim, pozyskiwano od Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Centrum realizując zadania na rzecz osób niepełnosprawnych, dokonywało analizy skuteczności udzielanego wsparcia poprzez sporządzanie i weryfikację rzeczowo – finansowych kwartalnych i rocznych sprawozdań z realizacji poszczególnych zadań. Sprawozdania zawierały kwoty wydatkowane ze środków PFRON, liczbę złożonych i zrealizowanych wniosków oraz zawartych umów. Wsparciem informatycznym pomocnym w analizie danych był program o nazwie „Tylda”, stanowiący bazę danych osób niepełnosprawnych, informujący o rodzaju, kwocie i formie przyznanego dofinansowania.

W przypadku zadań realizowanych przez Centrum: dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, likwidacja barier architektonicznych i dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – efektem i wskaźnikiem skuteczności była liczba osób, która otrzymała dofinansowanie, umożliwiające uczestnictwo w życiu społecznym.

Miarą skuteczności działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej była liczba osób, które poczyniły postępy w zakresie zaradności osobistej i samodzielności, rehabilitacji społecznej i zawodowej, a także podjęły pracę w wyniku poprawy funkcjonowania psychofizycznego i społecznego.

(dowód: akta kontroli str. 20, 36-37, 50, 61, 149-153, 208-239)

2.2. Kwoty środków wykorzystanych w latach 2011 – 2013 na realizację poszczególnych rodzajów zadań, o których mowa w art. 35a ust. 1 ustawy o rehabilitacji, dofinansowanych z PFRON i innych źródeł przedstawiały się następująco:

- dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych (art. 35 a ust.1 pkt 7 lit. a) – 386.606 zł, zrealizowano 470 wniosków (62,7% złożonych), umożliwiając

⁹ Stanowiło to 0,2% środków wydatkowanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2011-2013 (1.922.507 zł).

wnioskodawcom naukę niezależnego funkcjonowania z niepełnosprawnością i aktywną rehabilitację połączoną z wypoczynkiem,

- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i barier technicznych (wnioski indywidualnych osób - art. 35 a ust.1 pkt 7 lit. d) – 754.952 zł, zrealizowano 254 wnioski (78,4% złożonych), wykonane inwestycje pozwoliły na samodzielne, niezależne funkcjonowanie oraz zaspokojenie podstawowych potrzeb osobom niepełnosprawnym,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (art. 35 a ust.1 pkt 7 lit. c - osoby indywidualne) – 754.183 zł, zakres zrealizowanych działań oraz ich efekty opisano w punkcie 2.5 niniejszego wystąpienia,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki (art. 35 a ust.1 pkt 7 lit. b) – 26.766 zł, zrealizowano 10 wniosków (47,6% złożonych), wykonane przedsięwzięcia zwiększyły aktywność osób niepełnosprawnych i przyspieszyły proces ich integracji społecznej,
- koszty tworzenia i działania WTZ (art. 35 a ust.1 pkt 8) - 4.922.865 zł środki PFRON, 536.355 zł środki własne Powiatu Tomaszowskiego, 10.663 zł środki własne WTZ, 18.000 zł środki własne Gminy Susiec, osoby uczestniczące w WTZ poczyniły postępy w zakresie zaradności osobistej i samodzielności, rehabilitacji społecznej i zawodowej, pracę podjęło pięć osób,
- program „Wyrównywania różnic między regionami II - 448.114 zł, zakupiono pięć pojazdów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych¹⁰, co umożliwiło dojazd i opiekę podczas transportu osobom niepełnosprawnym na zajęcia edukacyjno-rewalidacyjne, rehabilitację medyczną, społeczną i zawodową, przystosowanie obiektu szkoły w Ulhówku dla osób niepełnosprawnych – umożliwiło to zlikwidowanie barier architektonicznych dla trzech uczniów i jednego opiekuna prawnego,
- program „Aktywny samorząd” - 312.679 zł, dofinansowano m.in.: zakup 13 elektrycznych wózków inwalidzkich, udział jednej osoby w kursie prawa jazdy kategorii B, zakup dla 11 osób specjalistycznego sprzętu komputerowego i oprogramowania (monitory, klawiatury, czytniki i in.), pokryto część kosztów kształcenia i czesnego 34 osób, otrzymany sprzęt umożliwił aktywniejsze uczestnictwo w życiu społecznym i możliwość kontynuowania nauki.

(dowód: akta kontroli str. 58-60, 247-259)

2.3. Na terenie powiatu tomaszowskiego funkcjonowały trzy WTZ: w Grabowicy, utworzony w 2008 r. przez Gminę Susiec; w Muratynie, utworzony w listopadzie 2001 r. przez Gminę Łaszczów i w Tomaszowie Lubelskim, utworzony w 1995 r. przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim.

Na podstawie rocznych sprawozdań z działalności WTZ, ustalono, że:

- średni koszt uczestnictwa jednej osoby w poszczególnych WTZ w 2011 i 2013 roku kształtował się na takim samym poziomie, a w 2012 r. różnice wymienionego kosztu pomiędzy Warsztatami nie przekraczały 5%¹¹,
- w roku 2012 zatrudnienie podjęły dwie z 40 osób rehabilitowanych w WTZ w Tomaszowie Lubelskim, a w 2013 r. jedna z 45 uczestniczących w zajęciach WTZ w Muratynie i dwie z 45 rehabilitowanych w WTZ w Tomaszowie Lubelskim.

¹⁰ Dwa mikrobusy dla WTZ w Grabowicy i Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Otwarta Dłoń”, autobus dla WTZ w Muratynie, dwa mikrobusy dla Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim.

¹¹ W 2011 r. średni koszt uczestnictwa w zajęciach jednej osoby we wszystkich WTZ był zbliżony i wynosił od 16.433 zł w Muratynie do 16.440 zł w WTZ w Grabowicy i Tomaszowie Lubelskim; w 2012 r. najniższy był w WTZ w Grabowicy – 17.040 zł, a najwyższy w Tomaszowie Lubelskim – 18.034 zł; w 2013 r. najniższy był w Muratynie – 16.438, najwyższy w WTZ w Grabowicy - 16.440 zł.

Średni koszt przypadający na osoby, które po zakończeniu rehabilitacji uzyskały zatrudnienie wyniósł 319.378 zł w 2012 r. w WTZ w Tomaszowie Lubelskim¹², 739.700 zł w 2013 r. w WTZ w Muratynie¹³ i 332.225 zł w WTZ w Tomaszowie Lubelskim¹⁴;

- WTZ w Tomaszowie Lubelskim uzyskiwał najniższy koszt przypadający na osobę, która poczyniła postępy w zaradności osobistej i samodzielności – od 14.137 zł w 2013 r. do 16.440 zł w 2011 r., najwyższy był w WTZ w Muratynie – od 21.204. zł w 2011 r. do 32.467 zł w 2012 r. Najniższy koszt przypadający na osobę, która poczyniła postępy w zakresie rehabilitacji społecznej stwierdzono w WTZ w Tomaszowie Lubelskim - od 14.137 zł w 2013 r. do 16.440 zł w 2011 r., najwyższy był w WTZ w Muratynie – od 23.475 zł w 2011 r. do 41.094 zł w 2013 r. W całym badanym okresie WTZ w Tomaszowie Lubelskim uzyskała również najniższy koszt przypadający na osobę, która uzyskała postępy w zakresie rehabilitacji zawodowej – od 14.885 zł w 2012 r. do 16.611 zł w 2013 r., w 2011 r. najwyższy był w WTZ w Grabowicy – 19.728 zł, a w latach 2012-2013 w WTZ w Muratynie – kolejno 28.571 zł i 21.134 zł.

Ogólna liczba miejsc w warsztatach wzrosła ze 105 w 2011 r. do 120 na koniec 2013 r. Na niezmiennym poziomie (30) utrzymywana była w WTZ w Grabowicy. W WTZ w Muratynie do 30.11.2012 r. wynosiła 40, a od 1.12.2012 r. 45; w WTZ w Tomaszowie Lubelskim do 30.11.2012 r. wynosiła 35, od 1.12.2012 r. 40, a od 1.12.2013 r. została zwiększona do 45. Z 15 nowych miejsc 10 utworzonych zostało w WTZ w Tomaszowie Lubelskim, który uzyskiwał lepsze wyniki w zakresie rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 20, 36-37, 50, 61, 149-153)

2.4. Dyrektor PCPR w sprawie analizy efektów turnusów rehabilitacyjnych wyjaśniła, że stale monitoruje efekty udzielanego wsparcia. Odbywa się to poprzez analizę informacji przesyłanej przez organizatorów turnusów w oparciu o § 12 ust. 1 pkt 7 i ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych¹⁵ (dalej: „rozporządzenie w sprawie turnusów rehabilitacyjnych”) oraz poprzez bezpośrednie kontakty z osobami niepełnosprawnymi, które uczestniczyły w turnusie. Zadowolenie uczestników turnusów i brak od 10 lat skarg w tym zakresie mogą być wskaźnikiem, że realizowany jest cel, jakim jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych osób niepełnosprawnych uczestniczących w turnusach.

(dowód: akta kontroli str. 244-246)

2.5. W latach 2011-2013 do PCPR wpłynęło 38 wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON do kosztów zakupu wózków inwalidzkich, z czego 33 rozpatrzono pozytywnie i wnioskodawcy otrzymali dofinansowanie¹⁶.

Osoby niepełnosprawne składały do Centrum dokumenty zawierające m.in. zlecenie na zakup wózka inwalidzkiego wydane przez lekarza specjalistę z potwierdzeniem prawa do całkowitej lub częściowej refundacji określone przez Lubelski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia (dalej „NFZ”).

¹² Osoby te pracę podjęły od września i od listopada 2012 r. Rzeczywisty koszt ich uczestnictwa w zajęciach warsztatów w 2012 r. wynosił odpowiednio 12.023 zł (za 8 miesięcy) i 15.028 zł (za 10 miesięcy).

¹³ Pracę ta osoba podjęła od połowy lutego 2013 r. Rzeczywisty koszt jej uczestnictwa w zajęciach warsztatów w 2013 r. wynosił 2.055 zł (za 1,5 miesiąca).

¹⁴ Jedną z tych osób pracę podjęła od lutego, drugą od września 2013 r. Rzeczywisty koszt ich rehabilitacji w 2013 r. w tej jednostce wynosił odpowiednio 1.370 zł i 10.960 zł.

¹⁵ Dz. U. Nr 230, poz. 1694.

¹⁶ W roku 2011 złożono 21 wniosków i wszystkie otrzymały dofinansowanie, w roku 2012 złożono dziewięć wniosków, również wszystkie otrzymały dofinansowanie, w roku 2013 złożono osiem wniosków, z czego trzy otrzymały dofinansowanie.

PCPR udzielało dofinansowania na podstawie wniosków osób niepełnosprawnych spełniających wymogi § 11 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu. Dofinansowanie przyznawano w ramach przeznaczonych na ten cel środków PFRON, a wysokość dofinansowania nie przekraczała, zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 2 lit a i b rozporządzenia w sprawie zadań powiatu, 150% kwoty limitu przyznanego przez NFZ.

W roku 2011 i 2012 wszystkie osoby, które zwróciły się do Centrum z wnioskiem, otrzymały dofinansowanie, w 2013 r. dofinansowanie przyznano trzem osobom spośród ośmiu, które złożyły wnioski. Po spełnieniu warunków formalnych przez osoby niepełnosprawne, określonych w rozporządzeniu w sprawie zadań powiatu, stosowano zasadę kolejności składania wniosków, aż do wyczerpania środków PFRON przeznaczonych na ten cel.

Analiza wniosków w 2013 r. wykazała, że o pomoc do Centrum zgłosiło się osiem osób w tym 7 niezdolnych trwale do pracy i jedna ze wskazaniem pracy w zakładzie chronionym. Dofinansowanie otrzymały dwie osoby trwale niezdolne do pracy i osoba ze wskazaniem pracy w zakładzie chronionym.

Wszystkie złożone wnioski o dofinansowanie wózków inwalidzkich posiadały informację o wysokości pomocy udzielanej w ramach ubezpieczenia zdrowotnego. We wszystkich przypadkach dofinansowanie składało się z połączonych środków finansowych NFZ i PFRON.

W roku 2013 kwota dofinansowania ze środków PFRON wyniosła 7.700 zł, a ze środków NFZ 5.400 zł, w roku 2012 odpowiednio 21.400 zł i 14.900 zł, a w 2011 – 48.782 zł i 35.900 zł.

(dowód: akta kontroli str. 241-243)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Sposoby doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów oraz analiza ponoszonych kosztów

Opis stanu
faktycznego

3.1. W okresie od stycznia 2010 r. do końca 2013 r. liczba osób korzystających z WTZ przez okres dłuższy niż 9 lat, wzrosła z trzech (2,9% ogółu uczestników) do 27 (22,2%).

Wydłużenie czasu rehabilitacji odnotowano w WTZ w Muratynie i Tomaszowie Lubelskim, w których liczba osób uczestniczących w zajęciach ponad dziewięć lat zwiększyła się odpowiednio z 0 do 18 i z 3 do 9, a odsetek odpowiednio z 0 do 40% i z 8,6 do 20%. Według stanu na koniec 2013 r. w WTZ w Muratynie 14 osób rehabilitowanych było przez 11 lat, a w WTZ w Tomaszowie Lubelskim trzy osoby uczestniczyły w zajęciach przez 18 lat. Wydłużeniu czasu pobytu osób niepełnosprawnych w WTZ towarzyszył wzrost – z czterech do ośmiu - liczby osób oczekujących na przyjęcie do warsztatów.

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że w ramach kontroli WTZ, sprawdzano okresową ocenę realizacji indywidualnych programów rehabilitacji, stanowisko Rady Programowej odnośnie dalszych losów każdego z uczestników oraz przyczyny długotrwałego korzystania ze wsparcia WTZ, ale z uwagi na brak nieprawidłowości w tym zakresie, nie było zapisów w protokołach pokontrolnych. Ponadto roczne sprawozdania

z działalności WTZ zawierają ocenę realizacji indywidualnych programów rehabilitacji wraz z ich uzasadnieniem.

Na podstawie akt osobowych WTZ, ustalono przyczyny długotrwałego pobytu w Warsztatach sześciu wybranych osób, stwierdzając że czas pobytu w tych jednostkach wydłużano zarówno z powodu powolnych postępów w rehabilitacji, braku możliwości umieszczenia tych osób w innych placówkach oraz podtrzymywania lub rozwijania umiejętności nabytych w Warsztatach. Trzy osoby rehabilitowane w WTZ w Muratynie od 11 lat funkcjonowały na bardzo niskim poziomie, co w znacznym stopniu wynikało z zaniedbań popełnionych w ich domach rodzinnych. Osoby te w czasie pobytu w Warsztatach wykazywały bardzo powolne, ale zauważalne, postępy we wszystkich aspektach rehabilitacji, co pozwalało na pozytywne rokowania na przyszłość. Następne trzy osoby korzystające od 18 lat z rehabilitacji w WTZ w Tomaszowie Lubelskim, przygotowywane były do zatrudnienia w warunkach pracy chronionej w warunkach Zakładu Aktywności Zawodowej. Nie udało się zrealizować tego celu ze względu na ograniczoną liczbę miejsc w tego typu instytucjach.

Odnosnie ośmiu osób oczekujących na przyjęcie do Warsztatów na koniec 2013 r. Dyrektor PCPR wyjaśniła, że dwie z nich zostały zgłoszone przez rodziny, ale „osobiście demonstrowały (...) sprzeciw wobec uczestnictwa w zajęciach”, dwie kolejne mieszkają na terenie ościennych powiatów, a w pobliżu ich miejscowości rodzinnych funkcjonują inne WTZ lub środowiskowe domy samopomocy. Jedna osoba w momencie złożenia wniosku o przyjęcie kontynuowała jeszcze naukę w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym. Trzy kolejne osoby deklarowały ustnie chęć uczestnictwa w zajęciach WTZ, nie złożyły jednak formalnych wniosków w tej sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 61-66, 100-134, 138-141, 149-155, 273)

3.2. W PCPR nie był prowadzony rejestr osób oczekujących na przyjęcie do WTZ. Nie zasięgnięto też informacji z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności na temat osób niepełnosprawnych posiadających wskazanie do uczestnictwa w WTZ.

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że zgodnie z art. 10 f ust. 2 ustawy o rehabilitacji, podmiot prowadzący WTZ przyjmuje i zatwierdza, w uzgodnieniu z Centrum, zgłoszenie osób do uczestnictwa w Warsztacie. W przypadku zwolnienia się miejsca, podmiot ten przekazuje do Centrum podanie o przyjęcie z kompletem wymaganych dokumentów (orzeczenie o niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej, oświadczenie o zgodzie na gromadzenie i przetwarzanie danych osobowych). Proces rekrutacji prowadzony jest przez WTZ. Potencjalnych kandydatów Warsztaty pozyskują poprzez współpracę ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Tomaszowie Lubelskim oraz Ośrodkami Pomocy Społecznej.

Dyrektor wyjaśniła, że z uwagi na ustawową ochronę danych osobowych, z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności PCPR pozyskuje wyłącznie dane statystyczne niezbędne do opracowania diagnozy na temat osób niepełnosprawnych w powiecie tomaszowskim.

(dowód: akta kontroli str. 138, 142-148)

3.3. Pełniąca obowiązki Dyrektora Centrum¹⁷ wyjaśniła, że Centrum wzmocniało kompetencje i umiejętności zawodowe osób niepełnosprawnych uczestniczących w zajęciach WTZ. Stale współpracowało z organizacjami pozarządowymi,

¹⁷ W okresie od 8 kwietnia 2014 r. do 27 lipca 2014 r. (tj. w czasie urlopu macierzyńskiego Dyrektor Centrum) obowiązki Dyrektora PCPR pełniła Renata Komadowska.

przekazując im informacje o możliwościach pozyskania dodatkowych środków na cele związane ze szkoleniami, stażami czy zatrudnieniem osób niepełnosprawnych. W ramach projektu systemowego „Aktywność szansą rozwoju”¹⁸ w 2011 roku Centrum powierzyło realizację dwóch zadań publicznych na kwotę 128 tys. zł, tj.:

1) Stowarzyszeniu „Otwarta Dłoń” w Muratynie, zadanie „Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna osób z niepełnosprawnością intelektualną uczestników WTZ w Muratynie”, wsparciem objęto 20 osób niepełnosprawnych intelektualnie, które brały udział m.in. w treningu z zakresu samodzielności (pobyt w mieszkaniu treningowym), trzydniowym wyjeździe kulturalno-integracyjnym do Białego Dunajca, szkoleniach podnoszących kwalifikacje: projektowanie terenów zieleni, ogrodnictwo;

2) Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim, zadanie „Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna osób z niepełnosprawnością intelektualną uczestników WTZ w Tomaszowie Lubelskim, Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Tomaszowie Lubelskim oraz Zakładu Aktywności Zawodowej w Przeorsku” – wsparciem objęto 20 osób niepełnosprawnych intelektualnie, które brały udział m.in. w treningu z zakresu samodzielności, trzydniowym wyjeździe kulturalno-integracyjnym Kraków - Zakopane - Wieliczka, szkoleniach podnoszących kwalifikacje: bukieciarstwo, sztuka kulinarna.

(dowód: akta kontroli str. 5, 133-134)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Przestrzeganie norm i obowiązków dotyczących wykorzystania środków przekazanych przez PFRON, przeznaczonych na rehabilitację osób niepełnosprawnych

Opis stanu
faktycznego

4.1. W badanym okresie Powiat Tomaszów Lubelski co roku pokrywał 10% kosztów działalności WTZ, spełniając tym samym minimalny wymóg określony w art. 10b ust. 2 i 2a ustawy o rehabilitacji. Środki na ten cel przekazywał na wyodrębniony rachunek WTZ w czterech ratach kwartalnych, w terminach określonych w umowach z WTZ¹⁹, zawieranych co roku z na podstawie art. 35a ust. 1 pkt 8 w związku z art. 68c ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o rehabilitacji.

Analiza realizacji umów dotyczących dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych wykazała, że 20% kosztów pokrywali wnioskodawcy (osoby niepełnosprawne), a pozostałe 80% kosztów przedsięwzięcia stanowiły środki z PFRON, zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia o zadaniach powiatu.

Wysokość dofinansowania organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych wynosiła do 60% kosztów realizowanych zadań, stosownie do § 13 ust. 1 ww. rozporządzenia (szczegółowy opis w punkcie 5.3. niniejszego wystąpienia).

(dowód: akta kontroli str. 67-73, 279-281)

¹⁸ Projekt Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

¹⁹ I transza do 31 marca (w 2011 r. do 30 stycznia), II transza do 25 kwietnia, III transza do 25 lipca, IV transza do 25 października każdego roku.

4.2. Podstawę dofinansowania ze środków PFRON działalności WTZ stanowiły:

- w Tomaszowie Lubelskim umowa zawarta 17 lipca 1995 r. pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Zamościu – Wojewódzkim Ośrodkiem ds. Zatrudnienia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a Polskim Towarzystwem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim, jako jednostką prowadzącą WTZ, wraz z aneksami,
- w Muratynie umowa nr 1/2002 zawarta 29 listopada 2002 r., pomiędzy Powiatem Tomaszowskim, a Gminą Łaszczów, jako jednostką prowadzącą, wraz z aneksami,
- w Grabowicy umowa nr 1/2008 zawarta 4 września 2008 r., pomiędzy Powiatem Tomaszowskim, a Gminą Susiec, jako jednostką prowadzącą, wraz z aneksami.

Umowy zawierały elementy wymagane przepisami prawa obowiązującymi w czasie ich zawierania, w szczególności: liczbę uczestników warsztatu; liczbę pracowników, liczbę etatów, wykaz stanowisk; wysokość środków finansowych lub składników majątkowych²⁰ niezbędnych do utworzenia (uruchomienia) warsztatu i jego rocznej działalności²¹, z podziałem na rodzaje kosztów oraz źródła ich finansowania. Stosownie do wymogu § 5 ust. 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej²², (dalej: „rozporządzenie w sprawie warsztatów”), Powiat zawierał z jednostkami prowadzącymi WTZ aneksy do umów, określające wysokość środków na działalność WTZ w danym roku, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rodzaje kosztów, zaliczonych do kosztów działalności warsztatu finansowanych ze środków PFRON oraz procentowego udziału środków Funduszu (90%) w ogólnej kwocie środków na działalność Warsztatu. W badanych latach ustalenia umów i aneksów były przestrzegane w ww. zakresie. Aneksy do umów zostały zawarte: na rok 2011 - 18 kwietnia 2011 r., na rok 2012 - 14 maja 2012 r., na rok 2013 – 5 kwietnia 2013 r., tj. przed upływem 14 dni od dnia przyjęcia przez Radę Powiatu uchwały o przeznaczeniu środków PFRON²³.

Stosownie do wymogów ww. rozporządzenia jednostki prowadzące WTZ składały w PCPR kwartalne informacje o wydatkowaniu środków Funduszu (§ 20 ust. 1) oraz roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych WTZ (§ 21 ust.1). Według danych zawartych w tych informacjach i sprawozdaniach środki PFRON na pokrycie 90% kosztów działalności WTZ w 2011 r., Starostwo przekazywało w transzach miesięcznych²⁴, a w latach 2012-2013 w transzach kwartalnych, stosownie do wymogu § 20 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warsztatów.

Przekazywane przez Powiat środki, nie były pomniejszane o kwotę odsetek naliczanych przez bank od środków Funduszu. Starostwo przekazywało je w kwotach odpowiadających 1/12 (w 2011 r.) lub 1/4 (w latach 2012-2013) wysokości środków na działalność WTZ w danym roku, określonych w aneksach do umów. Naliczone przez bank odsetki od środków Funduszu (i środków własnych Powiatu) poszczególne WTZ zwracały co kwartał na konto Starostwa.

Zgodnie z § 20 ust. 1-3 rozporządzenia w sprawie warsztatów, powiat przekazuje jednostce prowadzącej warsztat na wyodrębniony rachunek bankowy warsztatu, nie później niż do 25 dnia miesiąca rozpoczynającego kwartał, środki finansowe na ten

²⁰ Umowa z Gminą Łaszczów stanowiła, że na potrzeby WTZ jednostka prowadząca przeznaczy obiekt o powierzchni 551,5 m² wraz z działką (nieruchomością) o powierzchni 9.400 m².

²¹ Umowa z WTZ w Tomaszowie Lubelskim określała koszty działalności od 17 lipca 1995 r. do końca 1995 r.

²² Dz. U. Nr 63, poz. 587.

²³ Uchwały w tej sprawie Rada Powiatu podjęła: 5 kwietnia 2011 r., 11 maja 2012 r. i 26 marca 2013 r.

²⁴ Przekazywanie w 2011 r. środków na dofinansowanie kosztów działalności WTZ w transzach miesięcznych a nie kwartalnych zalecało pismo Zastępcy Prezesa PFRON nr WF/136 w/2011 z dnia 9.02.2011 r., tłumaczącego to koniecznością dostosowania się do ograniczonych możliwości finansowych Funduszu.

kwartał, pomniejszone o kwotę odsetek naliczonych przez bank od środków Funduszu, wykazywanych w kwartalnych informacjach o wydatkowaniu środków Funduszu oraz w rozliczeniu rocznym. Podobnie stanowiły umowy zawarte przez Powiat Tomaszów Lubelski z jednostkami prowadzącymi WTZ, np. § 7 umowy zawartej z Gminą Łaszczów.

Pełniąca obowiązki Dyrektora Centrum wyjaśniła, że odsetki były zwracane przez poszczególne WTZ do Powiatu na wyodrębniony rachunek bankowy do 14 dni po zakończeniu kwartału. Powiat zgodnie z rozporządzeniem i umowami zobowiązany był do przekazywania środków na działalność WTZ na kolejny kwartał do 25 dnia miesiąca rozpoczynającego kwartał. W związku tym, nie zachodziła konieczność pomniejszania środków finansowych na dany kwartał.

(dowód: akta kontroli str. 74-98, 132, 284, 270)

4.3. W latach 2011-2013 wysokość dofinansowania WTZ ze środków PFRON nie była pomniejszana na podstawie art. 10b ust. 3 ustawy o rehabilitacji i § 17 rozporządzenia w sprawie warsztatów z tytułu uczestnictwa w WTZ niepełnosprawnych przebywających w jednostkach organizacyjnych zobowiązanych do zapewnienia terapii zajęciowej na podstawie odrębnych przepisów. Pełniąca obowiązki Dyrektora Centrum wyjaśniła, że podczas kontroli prowadzonych w WTZ, a także na podstawie sprawozdań składanych przez te jednostki, Centrum sprawdzało, czy ta sama osoba nie korzystała z terapii zajęciowej w różnych jednostkach. W okresie objętym kontrolą nie było takiego przypadku.

(dowód: akta kontroli str. 133)

4.4. Sprawdzono 15 losowo wybranych spraw zawierających wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON, w tym dziewięć dotyczących zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, trzy likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych i trzy organizacji turnusów rehabilitacyjnych.

Centrum przestrzegało terminów rozpatrywania wniosków ustalonych w § 12 rozporządzenia o zadaniach powiatu.

Osoby niepełnosprawne składały wnioski z zachowaniem terminów określonych w § 12 ust. 1 i 2 wymienionego rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 274-275, 276-277, 278)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

5. Sprawowanie nadzoru nad wykorzystaniem środków przekazanych beneficjentom

Opis stanu
faktycznego

5.1. Środki PFRON przekazywane według algorytmu, były wydatkowane na zadania realizowane na podstawie art. 35a ustawy o rehabilitacji, w wysokościach ustalonych w uchwałach Rady Powiatu²⁵, zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁶.

W 2012 r. na finansowanie działalności WTZ uzyskano dodatkowe środki, które zostały wykorzystane na adaptację i wyposażenie dodatkowych miejsc w WTZ

²⁵ Uchwały Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim w sprawie określenia zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz wysokości środków przeznaczonych na ich realizację w powiecie tomaszowskim nr: VI/43/2011 z 5.04.2011 r. ze zm., XV/177/2012 z 11.05.2012 r. ze zm., XXIV/261/2013 z 26.03.2013 r. ze zm.

²⁶ Dz. U. z 2013 r. poz. 885 ze zm.

w Tomaszowie Lubelskim (pięć) i w WTZ w Muratynie (również pięć). Środki finansowe na adaptację i wyposażenie pochodziły z następujących źródeł:

- z PFRON - 95.670 zł,
- z WTZ w Muratynie - 4.982 zł,
- z WTZ w Tomaszowie Lubelskim 5.671 zł.

Gmina Susiec przekazała na działalność WTZ w Grabowicy 18.000 zł.

(dowód: akta kontroli str. 158-169)

5.2. W latach 2011-2013 w PCPR przeprowadzono trzy kontrole zadań realizowanych na rzecz niepełnosprawnych.

Wojewódzki Urząd Pracy dwukrotnie (w 2011 i 2012) przeprowadził kontrolę projektu „Aktywność szansą rozwoju” nr POKL.07.01.02-06-011/08-00, realizowanego w okresie 2008-2015. Celem projektu była integracja społeczno-zawodowa i stworzenie warunków do podejmowania aktywności zawodowej przez osoby niepełnosprawne oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Kontrolerzy sformułowali jedno zalecenie pokontrolne dotyczące korekty elektronicznego zestawienia danych o uczestnikach projektu, w zakresie zgodności formularza PEFS²⁷ z dokumentacją papierową. Wniosek został wykonany przez PCPR.

W dniach 25.02.2013 r. – 27.02.2013 r. Oddział Lubelski PFRON przeprowadził w Powiecie Tomaszów Lubelski kontrolę planową realizacji umowy dofinansowania nr WRR/000097/03/D z dnia 18 listopada 2011 r. „Programu wyrównywania różnic między regionami II”, w zakresie realizacji projektu z obszaru D pn. „Likwidacja barier transportowych - projekt Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim - zakup mikrobusu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych objętymi działaniami Stowarzyszenia”. W badanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 170-189)

5.3. Analizą objęto pięć umów o najwyższych wartościach dofinansowania ze środków Funduszu na łączną kwotę 95.361 zł²⁸.

Umowy zawierały oznaczenie stron, opis zadania podlegającego dofinansowaniu i sposób jego realizacji, kwotę umowy w tym wysokość środków PFRON, przyznanych na realizację zadania oraz wkład własny, termin rozpoczęcia i zakończenia realizacji zadania, zobowiązanie do zachowania formy pisemnej w przypadku zmiany lub rozwiązania umowy, warunki rozwiązania umowy i zwrotu niewykorzystanych środków PFRON, sposób sprawowania kontroli wykorzystania środków Funduszu, zobowiązanie do przedłożenia dokumentów rozliczeniowych oraz dowodu pokrycia udziału własnego w kosztach zadania, sposób rozliczenia oraz zestawienie dokumentów potwierdzających wydatkowanie środków PFRON.

Analizowane umowy nie zawierały zapisu dotyczącego warunków i terminu wypowiedzenia umowy, wymaganego przez § 14 ust. 2 pkt 7 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu.

W pełni zrealizowano zapisy umów, dotyczące przedkładania dokumentów rozliczeniowych oraz dowodów pokrycia udziału własnego w kosztach zadania (odpowiednio 20% lub 40%). PCPR skutecznie sprawował nadzór nad realizacją zadań objętych umowami.

Inwestycje dotyczące likwidacji barier architektonicznych zostały dofinansowane ze środków PFRON w wysokości 80% faktycznie poniesionych kosztów, zgodnie

²⁷ Elektroniczny generator do przetwarzania danych osobowych.

²⁸ Trzy umowy dotyczące likwidacji barier architektonicznych: umowa nr 2/BA/D/2012 z 13.06.2012 r. na kwotę 29.057,66 zł, nr 10/D/2012 z 5.07.2012 r. na kwotę 27.721,91, nr 2/BA/Dz/2012 z 5.07.2012 r. na kwotę 20.238,83 zł oraz dwie umowy o dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych” nr 6/2012 z 13.11.2012 r. na kwotę 11.700 zł, nr 1/2012 z 11.05.2012 r. na kwotę 6.643.

z umowami. Kosztorys inwestorski (przedwykonawczy) i powykonawczy był weryfikowany przez inspektora nadzoru budowlanego. Przed dokonaniem zapłaty wykonawcom robót, protokolarnie odbierano roboty w obecności przedstawiciela PCPR i inspektora nadzoru budowlanego.

Dofinansowanie zadań realizowanych w ramach sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych zostały dofinansowane w wysokości 60% faktycznie poniesionych kosztów. Wypłata ze środków PFRON nastąpiła po dostarczeniu przez wykonawcę zadania dokumentów potwierdzających poniesione koszty (faktury, rachunki) oraz po przedstawieniu sprawozdania merytorycznego z wykonania zadania.

(dowód: akta kontroli str. 279-281, 282-283)

5.4. W latach 2011-2013 otrzymane przez Centrum środki finansowe PFRON były, zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym²⁹, powiększane na pokrycie kosztów obsługi zadań o 2,5% środków wykorzystanych na realizację zadań.

Koszty własne związane z obsługą ww. zadań ustalano w oparciu o wynagrodzenie pracowników z narzutami według liczby etatów. Środki PFRON na obsługę zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych nie pokrywały w całości kosztów ponoszonych przez PCPR, obsługą tych zadań zajmowały się trzy osoby (trzy etaty), a środki na obsługę zabezpieczały jeden etat.

(dowód: akta kontroli str. 271-272)

5.5. PCPR w latach 2011-2012 nie zlecało ze środków PFRON zewnętrznym podmiotom usług wymienionych w § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 239)

5.6. W badanym okresie PCPR przeprowadziło w WTZ osiem kontroli³¹. Nie przeprowadzono kontroli w Grabowicy w roku 2011 i w Muratynie w roku 2013. Zgodnie art. 10b ust. 6a ustawy o rehabilitacji powiatowe centra pomocy rodzinie przeprowadzają co najmniej raz w roku kontrolę warsztatów.

Analiza protokołów kontroli WTZ wykazała, że z ośmiu zagadnień podlegających kontroli, wskazanych w § 22 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warsztatów, trzy kontrole³² objęły pięć problemów (§ 22 ust. 2 pkt 4-8)³³. Natomiast podczas pięciu kontroli³⁴ nie sprawdzono prawidłowości wykorzystania środków PFRON (§ 22 ust. 2 pkt 8).

Ustalenia kontroli przedstawiane były w protokołach sporządzanych w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach oraz podpisywanych przez kontrolujących i kierowników WTZ. Stosownie do postanowień § 22 ust. 4 rozporządzenia w sprawie warsztatów, w terminie 30 dni od dnia przeprowadzenia kontroli -

²⁹ Dz. U. z 2003 r. Nr 88, poz. 808 ze zm.

³⁰ Dz. U. Nr 29, poz. 172.

³¹ W WTZ w Grabowicy w dniach 11.12.2012 r. (za rok 2010), 12.12.2012 r. (za rok 2011) i 20.11.2013 r. (za rok 2012), w Muratynie w dniach 30.09.2011 r. (za rok 2010) i 10.12.2012 r. (za rok 2011), w WTZ w Tomaszowie Lubelskim w dniach 07.09.2011 r. (za rok 2010), 18.12.2012 r. (za 2011 r.) i 5.11.2013 r. (za rok 2012).

³² Przeprowadzone w dniach 12.12.2012 r., 18.12.2012 r. i 10.12.2012 r.

³³ Nie sprawdzano: 1) prawidłowości kwalifikowania kandydatów na uczestników warsztatu; 2) ważności posiadanych przez uczestników warsztatu orzeczeń oraz treść zawartych w nich wskazań; 3) prawidłowości prowadzonej dokumentacji dotyczącej: a) uczestników, b) działalności merytorycznej warsztatu, w tym działalności rady programowej, c) współpracy z rodzicami lub opiekunami uczestników.

³⁴ Przeprowadzonych w dniach: 7.09.2011 r., 30.09.2011 r., 11.12.2012 r., 5.11.2013 r. i 20.11.2013 r.

Dyrektor PCPR przekazywała jednostkom prowadzącym Warsztaty pisemne informacje o wynikach kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 99-128)

5.7. Turnusy rehabilitacyjne organizowane z udziałem środków PFRON, nie były współfinansowane ze środków europejskich.

(dowód: akta kontroli str. 58-60)

5.8. Organizatorzy turnusów rehabilitacyjnych dokonywali zwrotów wpłat pochodzących ze środków PFRON, w przypadkach skrócenia turnusu lub rezygnacji uczestnika zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 9 lit. a i b rozporządzenia w sprawie turnusów rehabilitacyjnych. Łącznie w latach 2011-2013 zwrócono kwotę 8.401 zł, z czego 7.867 zł zwrócono ze względu na rezygnację z turnusu, 534 zł ze względu na skrócenie czasu trwania turnusu.

(dowód: akta kontroli str. 240-241)

5.9. W latach 2011-2013 dofinansowanie PFRON do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych przyznano 510 osobom³⁵. Sprawdzono losowo 26 wniosków³⁶ osób niepełnosprawnych, którym PCPR przyznało dofinansowanie w roku 2012 i 2013. Dokumentacja dotycząca pobytu osób niepełnosprawnych na turnusach rehabilitacyjnych nie zawierała programów podmiotów organizujących turnusy, prawidłowość postępowania PCPR zweryfikowano na podstawie „Rejestru ośrodków i organizatorów turnusów rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych³⁷”.

Każda z niepełnosprawnych osób indywidualnie wybierała miejsce rehabilitacji i organizatora turnusu. Centrum weryfikowało wybór pod względem zgodności rodzaju niepełnosprawności osób korzystających z turnusów z rodzajem turnusu, zgodnie z § 8 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia w sprawie turnusów rehabilitacyjnych.

Stwierdzono, że w 19 przypadkach³⁸ Centrum przyjmowało niepełne dane ujęte w „Informacji o przebiegu turnusu rehabilitacyjnego”, dotyczące liczby godzin zajęć indywidualnych, grupowych oraz specjalistycznych związanych z rodzajem niepełnosprawności (dysfunkcji) uczestników.

Według § 12 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia w sprawie turnusów rehabilitacyjnych, organizator turnusów rehabilitacyjnych powinien zapewnić nie mniej niż 6 godzin zajęć indywidualnych i grupowych dziennie (dla dzieci i młodzieży oraz osób z upośledzeniem umysłowym nie mniej niż 7 godzin dziennie), w tym nie mniej niż 60% zajęć specjalistycznych związanych z rodzajem danego turnusu i rodzajem niepełnosprawności (dysfunkcji) uczestników.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, że informacje przesyłane przez organizatorów stanowią, tak jak zostało do ustalone w załączniku nr 7 do rozporządzenia w sprawie turnusów rehabilitacyjnych, jedynie krótki opis rodzaju i charakteru zajęć, w tym liczby godzin oraz uzyskane efekty. W związku z tym, że zapisy na ustalonym wzorze są krótkie i zwięzłe, dają organizatorowi dowolność wpisywania tych danych. Centrum z powodu zarówno tej dowolności jak i braku określenia w ww. rozporządzeniu toku postępowania w przypadku brakujących zapisów, nie zwracało się w tej sprawie do organizatorów, nie było też podstawy by stwierdzić czy jest to nieprawidłowość i zgłaszać ten fakt do Wojewody.

³⁵ Dofinansowanie otrzymało 56 osób w 2011 r., 336 osób w 2012 r. i 118 osób w 2013 r.

³⁶ Na podstawie tych wniosków przyznano dofinansowanie 26 osobom niepełnosprawnym i czterem opiekunom na łączną kwotę 25.366 zł.

³⁷ <http://ebon.mpips.gov.pl/osrodki/>

³⁸ W jednym przypadku nie podano czasu zajęć indywidualnych i grupowych oraz czasu zajęć specjalistycznych, w czterech przypadkach liczba godzin zajęć specjalistycznych była mniejsza niż 60% ogólnego czasu zajęć (np. Astur Sp. z o.o. w Lublinie), w siedmiu - nie wykazano co najmniej sześciu godzin zajęć dziennie (np. Kolejowy Szpital Uzdrawiskowy w Nałęczowie SPZOZ), w siedmiu nie podano liczby zajęć specjalistycznych.

Wojewoda Lubelski w sprawie kontroli dotyczących spełniania warunków i obowiązków organizatorów turnusów rehabilitacyjnych wpisanych do rejestru prowadzonego przez Wojewodę, przeprowadzonych w „ASTUR” Sp. z o.o. w Lublinie³⁹ i w Kolejowym Szpitalu Uzdrawiskowym w Nałęczowie SPZOZ⁴⁰, wyjaśnił, że w zakresie przebiegu turnusów, były one zgodne z programami, odpowiadały charakterowi dysfunkcji uczestników i zajęcia terapeutyczne prowadziła kadra posiadająca odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

(dowód: akta kontroli str. 195-207, 260-263, 264-267)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Pomimo obowiązku wynikającego z art. 10b ust. 6a ustawy o rehabilitacji Centrum nie przeprowadziło kontroli w WTZ w Grabowicy w roku 2011 i w Muratynie w roku 2013.

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że plan kontroli w roku 2011 i 2013 nie został wykonany z następujących przyczyn: kontroli zewnętrznej w Centrum; opóźnienia przekazania środków z EFS, co spowodowało kumulację zadań; choroby pracownika odpowiedzialnego za przeprowadzenie kontroli. Dyrektor PCPR podała też, że kontrole poszczególnych WTZ, zostały przeprowadzone za każdy rok ich działalności.

(dowód: akta kontroli str. 132)

2. Objęte kontrolą umowy o dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier architektonicznych oraz o dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (pięć umów na łączną kwotę 95.361 zł) nie zawierały zapisu dotyczącego warunków i terminu wypowiedzenia umowy, wymaganego przez § 14 ust. 2 pkt 7 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, że warunki wypowiedzenia w sposób ogólny reguluje zapis w umowie w brzmieniu „w sprawach nie uregulowanych umową mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego”.

(dowód: akta kontroli str. 283)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Kontrole przeprowadzone przez PCPR w WTZ nie obejmowały swoim zakresem wszystkich zagadnień wymienionych w § 22 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warsztatów. W toku trzech kontroli nie badano m.in. prawidłowości kwalifikowania kandydatów na uczestników warsztatu; ważności posiadanych przez uczestników warsztatu orzeczeń oraz treści zawartych w nich wskazań oraz prawidłowości prowadzonej dokumentacji (§ 22 ust. 2 pkt 1-3), a podczas pięciu kontroli nie sprawdzono prawidłowości wykorzystania środków PFRON (§ 22 ust. 2 pkt 8).

Pełniąca obowiązki Dyrektora Centrum wyjaśniła, że rozporządzenie w sprawie warsztatów wymienia obszary do kontroli, ale nie precyzuje „czy zakres podczas każdej kontroli ma być całościowy czy częściowy, dlatego też przyjęto zasadę, że zakresy kontroli będą częściowe. Wynika to z faktu, iż działalność WTZ kontrolowana jest przez Centrum także poprzez prowadzenie stałego nadzoru w formie sprawozdawczości kwartalnej i rocznej zarówno w zakresie działalności merytorycznej jak finansowej”.

(dowód: akta kontroli str. 130-132)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

³⁹ Kontrolę przeprowadzono 27.03.2013 r.

⁴⁰ Kontrolę przeprowadzono 10.03.2011 r.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴¹, wnosi o:

1. Przeprowadzanie kontroli warsztatów terapii zajęciowej co najmniej raz roku.
2. Określanie w umowach o dofinansowanie ze środków PFRON: likwidacji barier architektonicznych oraz sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych warunków i terminu wypowiedzenia umowy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 10 października 2014 r.

Kontroler:
Dariusz Barej
specjalista k.p.

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
podpis

.....
podpis

⁴¹ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.